

Z činnosti Etické komise ČMPS

Zpráva o činnosti EK a anonymizované verze vyřešených stížností a podnětů

EK ČMPS se setkala 17. 6. 2015. Další jednání EK proběhne 16. 9. 2015. EK pracuje průběžně v emailové konferenci na řešení pěti stížností a podnětů. U dalších čtyř případů se upřesňuje, zda se bude jednat o stížnost (o vyjádření je požádán také psycholog, který se účastní jednání EK) nebo podnět (stěžovatel si nepřeje, aby byl psycholog osloven). Níže uvádíme anonymizované verze projednaných stanovisek EK ke stížnostem a podnětům.

Stížnost na soudního znalce - psychologa

Obsahem stížnosti byla podle stěžovatele 1) Nesprávná metodologie a postup znalce. 2) Neuvedení výsledků použitých psychodiagnostických metod ve znaleckém posudku. 3) Provedení psychologického vyšetření u vyšetřované osoby doma.

4) Překrucování a záměna informací z jiných dokumentů ve znaleckém posudku. 5) Nepožádání o výpis se zdravotní dokumentace posuzované osoby. 6) Vyjádření ve znaleckém posudku k osobě, kterou psycholog nikdy neviděl ani nevyšetřil.

Výsledky šetření a vyjádření EK ČMPS k jednotlivým bodům stížnosti

Ad 1. Volba konkrétních metod při znaleckém vyšetření je na znalci, kromě testových metod používá i pozorování, explorativní rozhovor, studium dokumentů. Výsledek má být komplexním odborným vyhodnocením získaných dat.

Ad 2. Standardním postupem je výsledky použitých testových metod ve znaleckém posudku uvádět.

Ad 3. Podle vyjádření psychologa vyšetřil danou osobu poprvé ve své kanceláři, při druhém vyšetření byl v místě bydliště se souhlasem PČR. Nejde o běžný, ale ani zapovězený postup.

Ad 4. Je na každém znalci, co považuje za relevantní k šetřené události. Výpis by měl obsahovat pouze údaje uvedené v písemných podkladech /spise - resp. výběr z těchto. Soud a účastníci kauzy se mohou vyjadřovat k výpisu i při jednání u soudu.

Ad 5. Znalec postupuje především na základě poskytnutých podkladů. Může a nemusí si vyžádat další dokumentaci ohledně posuzované osoby. Jestliže je v poskytnutých podkladech uvedené i léčení u odborníků – psychiatrů, nebo se znalec o této odborné péči dozví v průběhu zpracovávání znaleckého posudku, obvykle si vyžádá i tuto dokumentaci. Její poskytnutí je však vázáno na souhlas klienta. Souhlas není nutný pouze v případě, že posuzovaná osoba již byla obviněna ve věcech trestních.

Ad 6. Psycholog se má vždy vyjadřovat pouze k té osobě, kterou vyšetřil, se kterou jednal. Může však uvést, jak se vyjadřuje vyšetřovaná osoba k osobám druhým - vždy ale má uvést, že tyto výroky sděluje vyšetřovaná osoba.

Není v kompetenci EK ČMPS provádět analýzu spisu a ani jej nemůže mít k dispozici, proto nemůže posuzovat soulad výpisu s podklady. Je v kompetenci soudu zadat případně revizní posudek.

Stížnost na spojení psychologa s jednou stranou opatrovnického sporu

Obsahem stížnosti bylo zejména to, že psycholog:

- 1) v oznámení, které podal na OSPOD a soud v roce 2014, přiložil rozsáhlé pojednání, ve kterém dosvědčoval, že stěžovatelka není vhodná matka pro péči o děti;
- 2) se v pojednání označoval za rodinného terapeuta, ačkoli nepracoval s celou rodinou;
- 3) v rámci oznámení uváděl nepravdivá a nepřipustná tvrzení o osobě stěžovatelky, vztazích a o dalších osobách z okolí stěžovatelky i přesto, že s nimi nikdy osobně nehovořil;
- 4) hovořil o poškozování dětí matkou-stěžovatelkou, přitom matku dlouhodobě neviděl, a děti dokonce neviděl nikdy a nikdy je tudíž ani nevyšetřoval.

Etická komise se zabývala při projednávání následujícími skutečnostmi:

Kontrakt mezi klientem a psychologem a jeho změna

Stěžovatelka se s psychologem setkala naposledy v roce 2010 na 3 sezeních společně se svým tehdejším manželem. Cílem schůzek byla podle psychologa dohoda rodičů o tom, jak pečovat o děti. Po třetí schůzce stěžovatelka spolupráci ukončila a klientem psychologa zůstal pouze manžel stěžovatelky se zakázkou pomoci v opatrovnickém sporu.

Z pohledu etické komise došlo k ukončení spolupráce na původním cíli a psycholog měl proto ukončit spolupráci s oběma manželi. Jelikož následně pokračovala spolupráce psychologa pouze s manželem stěžovatelky, která trvá dodnes a v níž psycholog obhájí manželovu pozici, měl psycholog tuto změnu reflektovat a vystupovat dále již jako individuální poradce manžela, nikoli jako rodinný terapeut. Tuto změnu měl oběma stranám transparentně oznámit.

Aktivita psychologa při vyjádření pro OSPOD a soud

Při oznamování skutečností zasahujících do rodičovských práv je vhodné, aby psycholog zachovával nestrannost a odstup od všech zúčastněných stran. Je nutné zvažovat krátkodobé a dlouhodobé důsledky vlastního postupu. V případě oznamování jakéhokoli podezření na protiprávní jednání etická komise doporučuje, aby psycholog místo sepsání svého podnětu spíše podporoval klienta v jeho vlastní aktivitě, a ten případné oznámení podal sám.

Obsah zprávy pro OSPOD

Uvádí-li psycholog v oficiálních zprávách, že zastává roli rodinného terapeuta, ale přitom obhajuje jednu stranu opatrovnického sporu, může tím vytvářet zavádějící interpretace situace a svých sdělení. Angažovanost psychologa pro klienta lze uznat, je však nutné ji veřejně deklarovat. Psycholog ve svých zprávách nemůže hovořit o poškozování nebo ohrožení dětí, pokud děti sám nevyšetřil.

Informace od druhých osob a o druhých osobách

Psycholog má ve svých zprávách využívat jen informace o svém klientovi, případně o osobách, které vyšetřil. Informace o třetích osobách získané od svých klientů může psycholog použít pouze s odkazem, že se jedná o neověřenou informaci o osobě, kterou nevyšetřil a kterou uvedla jiná osoba (např. druhá strana sporu). Doporučením etické komise pro psychologickou obec je uvádět podobné informace pouze ve chvíli, kdy psycholog má souhlas té osoby, které se týkají.

Podnět – pochybení rodinného terapeuta

Manželský pár si stěžoval na neodborný a neetický postup manželského terapeuta. Přál si zachovat vlastní anonymitu i anonymitu terapeuta, proto EK ČMPS vše řešila formou podnětu. Odpovědi na podnět jsou proto pouze v obecné rovině.

V případě práce s rodinou či párem je vhodné a etické postupovat podle pravidel rodinné terapie, tedy sledovat zájem celého systému, nenechat se vtáhnout do manželského sporu, nestavět se na stranu některého ze zúčastněných a neprohlubovat nerovnováhu celého systému. Je třeba věnovat dostatečnou pozornost jasné a přesné formulaci terapeutické smlouvy a dbát na její dodržování. Tato pravidla v popsaném případě patrně nebyla dostatečně zohledněna. Zkvalitnění praxe by mohlo napomoci informování veřejnosti o významu terapeutické smlouvy i možnosti odstoupit z terapie v případě, že o dodržování dohodnutých pravidel vzniknou u kterékoli ze stran pochybnosti.

Podnět - posudek na vztah dětí k rodičům

Ve sporu o děti se jeden z rodičů dotazoval EK, zda je standardní nebo etické, vypracovat posudek na vztah dětí k rodičům bez toho, aby byl do zkoumání zahrnut jeden z rodičů. Rodič si nepřál, aby byl o vyjádření požádán psycholog. Z tohoto důvodu se vše řešilo jako podnět a EK se proto vyjádřila obecně.

Při psychologickém zkoumání vztahu lze (např. na základě rozhovoru a pozorování reakcí na podněty testového materiálu) na kvalitu vztahu usuzovat i bez přítomnosti objektu tohoto vztahu. Psychologická vyšetření zachycují vždy jen část reality, na niž se zaměří pozornost daná účelem vyšetření. Proto je pro korektní zacházení s výstupy vyšetření důležité, aby bylo v posudku uvedeno, jak a za jakých okolností vyšetření proběhlo, na základě jakých informací a v jakém kontextu psycholog ke svým závěrům došel.

Závěry psychologického vyšetření nebo posudku mají být zdůvodněny spolu s uvedením, o co se opírají (např. o pozorování, rozhovory s vyšetřovanými anebo výsledky psychologických metod určených pro oblast vyšetření).

Za EK ČMPS Martina Hřebíčková, Bohumila Baštecká, Pavel Michálek, Jana Procházková a Alena Koblicová

V Brně a Praze dne 24. 8. 1015